

Stanovisko Etické komise MZ

Etický rámec pro alokaci vakcín proti Covid-19

1. Cíl dokumentu

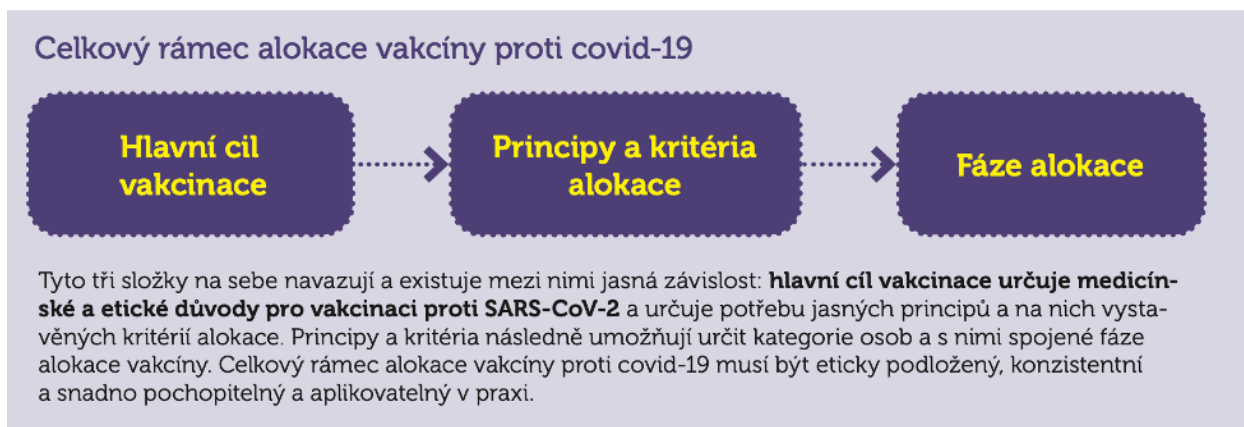
Etická komise Ministerstva zdravotnictví v tomto dokumentu předkládá základní etické principy alokace vakcín proti onemocnění způsobené virem SARS-CoV-2. Dokument může sloužit všem institucím zainteresovaným do očkování jako rámec pro tvorbu konkrétních postupů v procesu vakcinace.

2. Současná situace

Zpomalení či zastavení šíření viru SARS-CoV-2 v populaci je velmi obtížné a je spojeno s celou řadou negativních dopadů na lidské zdraví (oddalování lékařských zákroků včetně zhoršení kvality poskytované péče, negativní psychické dopady) a na socioekonomické faktory ovlivňující jednotlivce, rodiny i celou společnost. Vakcinace proti SARS-CoV-2 je spolu s dodržováním obecných protiepidemických opatření hlavním prostředkem pro efektivní zvládnání pandemie a zamezení jejího návratu. V počátečním období očkování jsou vakcíny vzácným zdrojem, který není dostupný všem. Je proto třeba určit jasná, eticky korektní a transparentní pravidla jejich alokace

3. Obecný rámec alokace vakcín

Eticky podložený rámec alokace vakcíny zahrnuje tři aspekty: vymezení hlavního cíle vakcinace, definici etických principů a jejich prostřednictvím specifikaci kritérií pro alokaci určujících jednotlivé fáze alokace.

Obr.1 Rámec alokace vakcíny proti covid-19

3.1. Cíl vakcinace

Hlavním cílem vakcinace je snížit závažnou morbiditu, mortalitu a negativní společenské důsledky šíření SARS-CoV-2 v populaci.

3.2. Principy alokace

Maximalizace užitku je architektonickým etickým principem alokace vzácných zdrojů. Primárně ukládá snahu o maximální možnou redukci mortality a morbidity, sekundárně snahu o ochranu socioekonomické úrovně společnosti.

Druhým principem alokace vakcín proti SARS-CoV-2 je férovost, jež vyžaduje nestrannost ve všech fázích alokace, uznání stejné hodnoty všech lidských bytostí a zákaz diskriminace založené na morálně irelevantních vlastnostech.

Třetím principem alokace je transparentnost. Požaduje, aby byl celkový rámec alokace vakcín srozumitelný, konzistentní, a aby komunikace ohledně alokace vakcín byla jasná, koherentní a srozumitelná. Transparentnost je v kontextu vakcinace velmi důležitou hodnotou. Posiluje ochotu obyvatel ČR nechat se očkovat a zlepšuje porozumění cílům vakcinace.

Čtvrtým principem alokace vakcín je důraz na to, aby se všechny její fáze opíraly o *evidence-based* medicínu, zvláště v oblasti epidemiologie a dalších relevantních oborů. *Evidence-based* přístup by měl poskytovat data a nástroje umožňující zpřesnění

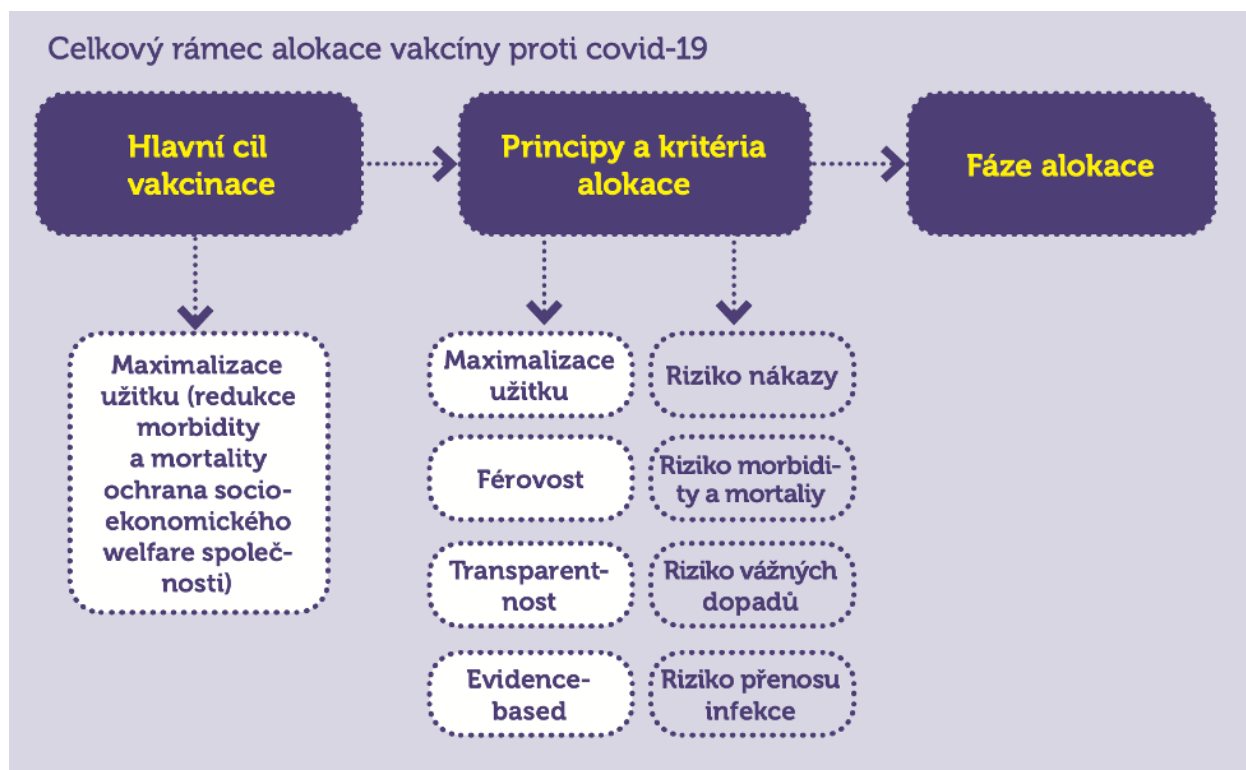
identifikace a prioritizace rizikových skupin a jejich reevaluaci v závislosti na aktuální epidemiologické situaci.

3.3. Kritéria alokace

Čtyři principy alokace vakcíny proti SARS-CoV-2 umožňují formulovat prakticky aplikovatelná kritéria, jež se zakládají na míře rizika pro jednotlivé skupiny obyvatel.

Tato kritéria a jejich kombinace poskytují nástroj k prioritizaci:

1. riziko nákazy; (čím vyšší je riziko nákazy virem, tím vyšší priorita)
příklad – zdravotníci vystavení riziku infekce při péči o pacienty nebo lidé, kteří se nemohou před nákazou chránit dodržováním opatření (např. pacienti s poruchami paměti apod.)
2. riziko vážné morbidity a mortality; (čím vyšší je riziko důsledku nákazy ve smyslu závažného průběhu nemoci nebo úmrtí, tím vyšší priorita)
příklad – pacienti kteréhokoliv věku se závažnými komorbiditami nebo senioři pokročilého věku
3. rizika vážných společenských dopadů; (onemocní-li velká část lidí z dané skupiny, hrozí vážné společenské následky)
příklad – při alokaci vakcíny je třeba dát přednost pracovníkům ve zdravotnictví, kteří jsou nezbytní pro efektivní zvládnání pandemie a jejích následků
4. rizika přenosu infekce. (čím vyšší je riziko přenosu infekce danou skupinou, tím vyšší prioritu je třeba jí v alokaci vakcíny vyhradit); toto kritérium musí být založené na aktualizovaných poznacích o šíření infekce covid-19 a její dynamice v ČR
příklad – pracovníci záchranné služby mohou významnou měrou šířit infekci, tento faktor ovlivňuje jejich pozici v celkovém schématu alokace vakcín.

Obr. 2 Rámeček alokace vakcíny proti covid-19 s kritérii alokace

Prostřednictvím kritérií alokace vakcíny proti covid-19 je možné určit jednotlivé kategorie uchazečů o vakcínu a fáze její alokace. Tyto kategorie specifikuje dokument *Strategie očkování proti nemoci covid-19*, vydaný a aktualizovaný MZ ČR, poslední aktualizace 6.12.2021.

4. Komunikace

Nedílnou součástí strategie vakcinace je komunikace a motivace společnosti k očkování, zejména v kontextu rezervovaného nebo negativního postoje některých obyvatel nebo skupin v ČR. Otevřená, pravdivá a konzistentní komunikace může posílit důvěru v plán alokace vakcín. Komunikace institucí zainteresovaných ve vakcinaci by měla zohledňovat respektujícím způsobem názory veřejnosti, vyvracet neopodstatněné námitky a srozumitelným způsobem zprostředkovat spolehlivé a pravdivé informace. Zvláštní pozornost by měla být věnována posilování aktivního a zodpovědného přístupu občanů k vakcinaci.

5. Souhrn doporučení

Hlavním cílem vakcinace je snížit závažnou morbiditu, mortalitu a negativní společenské důsledky šíření SARS-CoV-2 v populaci. Maximalizace užitku, férovost, transparentnost a *evidence-based* přístup představují čtyři základní etické principy alokace. Tyto etické principy umožňují společně se čtyřmi kritérii, vycházejícími z analýzy rizik, nastavení pravidel prioritizace v rámci alokace vakcín proti SARS-CoV-2 a vytyčení jejích jednotlivých fází.

6. Závěrečné poznámky

Etický rámec pro alokaci vakcín proti covid-19 by měl sloužit pro tvorbu eticky podložených, konzistentních a transparentních doporučení a postupů ve všech fázích vakcinace. EK MZ si je vědoma velmi dynamického vývoje pandemie v ČR, včetně nejnovějších informací o mutacích potenciálně unikajících dosahu vakcín, klade proto zvláštní důraz na nezbytnost souběžného masivního testování PCR testy, trasování a izolace. Neméně důležitá je neustálá aktualizace *evidence-based* informací a poznatků o dynamice šíření epidemie.

Etický rámec zohledňuje řadu okolností a je adaptovatelný na vícero možných scénářů dalšího vývoje pandemie. Cílem stanoviska Etické komise MZ je prostřednictvím těchto doporučení přispět k zodpovědné, eticky korektní, transparentní a efektivní odpovědi a boji s pandemií onemocnění covid-19 v ČR.